

POSTANOWIENIE

Dnia 9 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Grubba (przewodniczący)

SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)

SSN Dorota Rysińska

Protokolant Danuta Bratkrajc

w sprawie **T. N.**

skazanego z art. 258 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 9 grudnia 2015 r.,

wniosku obrońcy skazanego o wznowienie postępowania wykonawczego

p o s t a n o w i ł:

1. na podstawie art. 540 § 2 k.p.k. wznowić postępowanie wykonawcze wobec T. N., w zakresie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, zakończone postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 7 czerwca 2011 r., utrzymującym w mocy postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 28 kwietnia 2011 r.;

2. uchylić postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 7 czerwca 2011 r., oraz utrzymane nim w mocy postanowienie Sądu Okręgowego z dnia 28 kwietnia 2011 r., i na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. w zw. z art. 75 § 4 k.k. umorzyć postępowanie w zakresie zarządzenia wykonania kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności, orzeczonej wobec T. N. wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 16 lipca 2008 r.;

3. kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego obciążyć Skarb Państwa;

4. zasądzić od Skarbu Państwa kwotę 442,80 zł (słownie: czterysta czterdzieści dwa złote osiemdziesiąt groszy), w tym 23% podatku VAT, na rzecz adw. G. W.(Kancelaria Adwokacka), obrońcy z urzędu skazanego T. N., za czynności podjęte w sprawie o wznowienie postępowania.

UZASADNIENIE

Prawomocnym z dniem 10 września 2008 r. wyrokiem Sądu Okręgowego w K. z dnia 16 lipca 2008 r., T. N. został skazany za przestępstwa z art. 258 § 1 k.k. oraz z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Po połączeniu wymierzonych kar jednostkowych orzeczono wobec skazanego karę łączną 3 lat pozbawienia wolności, której wykonanie warunkowo zawieszono na pięcioletni okres próby.

W okresie próby T. N. popełnił przestępstwo z art. 286 § 2 k. k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za które prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 13 października 2010 r., został skazany na karę roku pozbawienia wolności. Również i w tym wypadku Sąd warunkowo zawiesił wykonanie tej kary, ustalając trzyletni okres próby.

Wyrok ten spowodował wydanie w dniu 28 kwietnia 2011 r. przez Sąd Okręgowy w K. postanowienia o zarządzeniu wykonania wobec skazanego kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności, orzeczonej wymienionym na wstępie wyrokiem tego Sądu z dnia 16 lipca 2008 r. Jako podstawę prawną decyzji wskazano art. 75 § 1 k.k., który w wersji wtedy obowiązującej przewidywał obligatoryjne zarządzenie wykonania kary, jeżeli skazany w okresie próby popełnił podobne przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności.

Wymienione postanowienie zaskarżył skazany wywodząc, że zachodzą okoliczności, które przemawiają przeciwko zarządzeniu wykonania kary, jednak Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 7 czerwca 2011 r. zaskarżone postanowienie utrzymał w mocy. W uzasadnieniu wskazał, że w przypadku skazanego zachodzą przesłanki skutkujące obligatoryjnym zarządzeniem wykonania zawieszony kary pozbawienia wolności, przy czym nie jest wymagane, aby kara pozbawienia wolności stanowiącą przyczynę odwołania warunkowego

zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności była karą o charakterze bezwzględny.

Prawomocnym wyrokiem łącznym Sądu Okręgowego w K. z dnia 28 listopada 2011 zostały połączone kary pozbawienia wolności orzeczone wobec T. N. wyrokiem tego Sądu z dnia 16 lipca 2008 r., oraz kara pozbawienia wolności określona jako podlegająca wykonaniu w Polsce postanowieniem Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 6 maja 2003 r., wydanym na gruncie wyroku sądu szwedzkiego (Sądu Rejonowego w Malmo) i wymierzono mu karę łączną 9 lat pozbawienia wolności.

Pismem datowanym 4 maja 2015 r. skazany złożył w Sądzie Okręgowym w K. wniosek o wznowienie postępowania w sprawie [...]. Powołał się na art. 540 § 2 k.p.k. i wskazał, nawiązując do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2013 r., sygn. akt SK 9/10, że przepis ten powinien znaleźć zastosowanie dlatego, że „Trybunał Konstytucyjny orzekł, iż obligatoryjne odwieszanie kary pozbawienia wolności w zawieszeniu jest niezgodne z Konstytucją RP”. Wniosek ten został przekazany do Sądu Apelacyjnego, a stamtąd do Sądu Najwyższego. Po wezwaniu do uzupełnienia braków formalnych wniosku, w tym przez sporządzenie wniosku o wznowienie postępowania przez adwokata, skazany wystąpił o wyznaczenie mu obrońcy z urzędu w trybie art. 80a § 1 k.p.k. Wyznaczony obrońca na podstawie art. 542 § 2 oraz art. 540 § 2 k.p.k. złożył wniosek o wznowienie postępowania w sprawie zarządzenia wykonania wobec T. N. kary pozbawienia wolności, zakończonego prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego z dnia 7 czerwca 2011 r., o uchylenie tego postanowienia oraz utrzymanego nim w mocy postanowienia Sądu Okręgowego w K. z dnia 28 kwietnia 2011 r., i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania. Obrońca zwrócił się również o wstrzymanie wykonywania wobec skazanego przedmiotowej kary łącznej 3 lat pozbawienia wolności, nadto o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, oświadczając, że nie zostały zapłacone w całości ani w części.

Prokurator Prokuratury Generalnej w sporządzonym piśmie postulował „uwzględnienie wniosku obrońcy skazanego T. N. z dnia 1 października 2015 r. w pełnym zakresie”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wznowienie postępowania złożony przez obrońcę skazanego T. N. zasługuje na uwzględnienie. Dotyczy on wznowienia postępowania wykonawczego, co jest możliwe, gdy nie można dokonać korekty orzeczenia w trybie art. 24 § 1 k.k.w., gdy w związku z postępowaniem dopuszczono się przestępstwa, gdy ujawni się jedna z bezwzględnych przyczyn odwoławczych, jak też, gdy w wyniku orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego lub organu międzynarodowego stracił moc lub uległ zmianie przepis prawny (postanowienie SN z dnia 8 października 2014 r., III KZ 66/14, LEX nr 1511589). We wniosku, podobnie jak skazany, obrońca nawiązał do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 lipca 2013 r., sygn. akt SK 9/10 (Dz. U. z 2013 r., poz. 905), w którym organ ten wskazał, że art. 75 § 1 k.k. w zakresie, w jakim nie przewiduje możliwości odstąpienia przez sąd od zarządzenia wykonania kary w sytuacji, gdy wobec skazanego ponownie orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, jeżeli przemawiają za tym szczególne względy, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny orzekł, że wymieniony przepis traci moc obowiązującą z upływem 18 miesięcy od dnia ogłoszenia wyroku w Dzienniku Ustaw, która to publikacja miała miejsce 8 sierpnia 2013 r. Zatem z dniem 9 lutego 2015 r. art. 75 § 1 k.k. w dotychczasowym brzmieniu utracił moc, natomiast na mocy art. 1 pkt 39 lit. a) ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396) przepis ten zyskał nowe brzmienie, zgodnie z którym zarządzenie wykonania kary jest obowiązkowe, jeżeli skazany w okresie próby popełnił podobne przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Treść orzeczeń wydanych w przedmiocie zarządzenia wykonania kary orzeczonej wobec T. N. wskazuje, że przy podejmowaniu decyzji sądy obu instancji poprzestały na dokonaniu formalnej oceny zaistnienia przesłanek z art. 75 § 1 k.k., stosując swoisty automatyzm w orzekaniu, polegający na zarządzeniu wykonaniu kary po stwierdzeniu, że skazany w okresie próby popełnił podobne przestępstwo umyślne, za które orzeczono prawomocnie karę pozbawienia wolności, przy czym nie miało znaczenia, że wykonanie tej kary warunkowo zawieszono. W ówczesnym stanie prawnym takie postąpienie nie było wadliwe, zatem, o ile zmierzało do

poddania krytyce procedowania sądów, trudno uznać za zasadne akcentowanie przez obrońcę, że sądy „w ogóle nie badały okoliczności związanych z zachowaniem Skazanego w okresie próby, jego warunkami rodzinnymi i materialnymi”, a przez prokuratora, że „orzekające w niniejszej sprawie sądy w zupełności pominęły okoliczności podnoszone przez T. N. w trakcie posiedzeń odbytych w przedmiocie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności, a nadto sąd odwoławczy nie wziął pod uwagę argumentów podnoszonych przez niego w zażaleniu na postanowienie sądu I instancji”. W orzecznictwie sądowym słusznie jednak wskazano, że gdy zarządzając wykonanie kary, sąd zastosował procedurę opartą o określony w art. 75 § 1 k.k. wspomniany automatyzm w orzekaniu, to zachodzą określone w art. 540 § 2 k.p.k. przesłanki nakazujące wznowienie postępowania (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 25 marca 2015 r., II AKo 36/15, LEX nr 1770359).

Tak obrońca skazanego, jak i prokurator starali się wykazać, że w czasie orzekania przez sąd wykonawczy o zarządzeniu wykonania kary wobec T. N., istniały okoliczności szczególne, które przemawiały za przyjęciem, że mimo jego kolejnego skazania nadal zachodzi w jego przypadku pozytywna prognoza kryminologiczna, co z dużym prawdopodobieństwem mogło prowadzić do podjęcia innej decyzji, gdyby istniała swoboda orzekania sądu, której brak zakwestionował Trybunał Konstytucyjny. Wykazanie tych okoliczności prokurator uznał za ważne, bowiem, jego zdaniem, „w niniejszej sprawie za wznowieniem postępowania przemawiają argumenty i okoliczności, które nie zostały wzięte pod uwagę przez orzekające sądy”. Widać tu nawiązanie do wyrażonego w orzecznictwie poglądu, iż w następstwie wymienionego wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie zachodzi konieczność wznowienia postępowania we wszystkich sprawach, w których zakwestionowany przepis art. 75 § 1 k.k. był podstawą zarządzenia wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności. Powinno to nastąpić wtedy, gdy zostanie ustalone, że w czasie orzekania przez sąd wykonawczy o zarządzeniu wykonania kary, w sprawie istniały okoliczności szczególne, które mogłyby stanowić podstawę do odstąpienia od tej decyzji (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 sierpnia 2014 r., II AKz 527/14, LEX nr 1537375). Pogląd ten o tyle trudno zaakceptować, że wprowadza nieznaną art. 540

§ 2 k.p.k. ograniczenie w zakresie wznowienia postępowania oraz nakłada na sąd rozpoznający wniosek o wznowienie obowiązek badania kwestii, które dopiero po wznowieniu powinny być rozpatrywane przez sąd prowadzący postępowanie wykonawcze, przy rozważaniu, czy należy zarządzić wykonanie zawieszony kary. Wcześniej zaznaczono, że wypadku, gdy sąd zarządził wykonanie kary, wystarczające dla wznowienia postępowania wykonawczego w tym zakresie jest ustalenie, że jedynym powodem wspomnianej decyzji było popełnienie przez skazanego w okresie próby umyślnego przestępstwa podobnego oraz prawomocne wymierzenie mu kary pozbawienia wolności. Rzecz jasna, chodzi o karę, której wykonanie warunkowo zawieszono, w innym bowiem wypadku nie jest aktualna kwestia wznowienia postępowania na podstawie art. 540 § 2 k.p.k.

Wznowienie postępowania w sprawie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności wobec T. N. i uchylenie orzeczeń wydanych w tej sprawie przez sądy obu instancji nie mogło prowadzić do postulowanego zgodnie przez strony przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Prokurator trafnie zwrócił uwagę, że z uwagi na treść art. 75 § 4 k.k. nie ma obecnie możliwości zarządzenia wykonania warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności orzeczonej przez Sąd Okręgowy w K. wyrokiem z dnia 16 lipca 2008 r., skoro określony tym wyrokiem okres próby upłynął skazanemu z dniem 10 września 2013 r. Dlatego postępowanie wykonawcze w tym zakresie należało umorzyć, na podstawie art. 15 § 1 k.k.w. w zw. z art. 75 § 4 k.k. Jak zauważył prokurator, ta decyzja powoduje, że traci moc wydany wobec T. N. wyrok łączny Sądu Okręgowego w K. z dnia 28 listopada 2011 r.

Wobec wydania orzeczenia w przedmiocie wznowienia postępowania, bezprzedmiotowe było podejmowanie na podstawie art. 545 § 1 w zw. z art. 532 § 1 k.p.k. decyzji o wstrzymaniu wykonania orzeczenia (nie, jak postulowali obrońca i prokurator, o wstrzymaniu wykonywania wobec skazanego kary pozbawienia wolności).

W uwzględnieniu zgłoszonego przez obrońcę wniosku o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, zgodnie z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 615 ze zm.) zasądzone od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy wspomniane koszty, przy czym

wysokość należnej kwoty określono według stawki ustalonej w § 14 ust. 4 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.), podwyższając ją, zgodnie z § 2 ust. 3 tegoż rozporządzenia, o stawkę podatku od towarów i usług. Obciążenie Skarbu Państwa kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego znajduje oparcie w art. 639 i art. 632 pkt 2 k.p.k.

Z tych względów Sąd najwyższy orzekł, jak na wstępie.

kc